

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ З ХІМІЇ

Куцоласька В.П., студентка V курсу
Совгіра С.В., професор, завідувач кафедри хімії, екології
та методики їх навчання

Сьогодні перед людством стоїть питання про необхідність зміни свого ставлення до природи, забезпечення відповідного виховання та освіти нового покоління.

У сучасному складному, різноманітному, динамічному, повному протиріч світі проблеми навколишнього середовища (екологічні проблеми) придбали глобальний масштаб. Основою розвитку людства має стати співдружність людини і природи. Людині необхідні нові знання, нова система цінностей, які, безумовно, потрібно створювати і виховувати з дитинства.

Екологія і довкілля – це терміни, проблеми і символи кінця ХХ – початку ХХІ ст. Причина екологічного лиха та катастроф полягає насамперед у свідомості людей, перевернута шкала цінностей, де на першому місці стоїть не любов до всього живого, не досягнення гармонії з природою, а збільшення споживання природних багатств, бездумне підкорення та перетворення природи.

Екологічне виховання та формування ключових компетентностей екологічної думки в учнів – важливе завдання сучасної школи. Щоб успішно охороняти наші ліси та водойми, землю та повітря від забруднення, а тваринний і рослинний світ від зникнення, треба знати природу, глибоко розуміти її закони та цінність. Мало тільки милуватися красивим сходом сонця чи чарівною квіткою, треба ще вміти бачити серцем, відчувати, тобто отримувати від спілкування з природою заряд високих почуттів, благородства, духовної щедрості. А такому спілкуванню, звичайно, допомагає знання природи.

В умовах сучасної екологічної ситуації важлива екологізація всієї системи освіти та виховання підростаючого покоління. Актуальним є створення цілісної системи екологічної освіти, забезпечення її безперервності, в результаті чого кожна людина будь-якого віку матиме можливість одержувати необхідні їй екологічні знання. Виховання бережного, уважного ставлення до навколишнього середовища, формування навичок, спрямованих на покращення і охорону довкілля, повинні стати невід'ємною частиною загальної системи навчання та виховання.

Розвиток екологічної культури дітей шкільного віку здійснюється з метою формування основних екологічних понять у процесі вивчення навчальних дисциплін і в позакласній роботі, а також відповідального ставлення підростаючого покоління до навколишнього середовища та здоров'я людини [4, с. 119].

Екологічна освіта та виховання в сучасній школі має стати

пріоритетною. Завдання школи полягає не тільки в тому, щоб сформувати певний обсяг знань з екології, а й сприяти набуттю навичок наукового аналізу явищ природи, осмислення взаємодії суспільства і природи, усвідомленню значущості своєї практичної допомоги природі.

В даний час екологізація виховної роботи школи стала одним з головних напрямів розвитку системи шкільної освіти.

Сучасне суспільство – це суспільство новітніх хімічних технологій. Ми зустрічаємо нові матеріали, які є продуктами хімічного виробництва, вдома й на вулиці, під час відпочинку й під час роботи. Знайомство кожної людини з цим чудовим світом розпочинається в школі. І розпочинається воно на уроках хімії.

Хімія є однією з основних природничих наук, з якою пов'язаний процес формування єдиних цілісних знань. Вона виступає як сполучна ланка неживого з живим. Тому одним із завдань позакласної роботи з хімії є формування специфічних навичок поведінки з речовинами, умінь грамотно застосовувати знання з хімії в спілкуванні з природою, показати гуманістичну спрямованість хімії, її зростаючу роль у розв'язанні глобальних проблем людства, в тому числі й захисті довкілля від забруднення промисловими і побутовими відходами, виховувати екологічну культуру учнів [4, с. 119].

Хімія як одна з навчальних дисциплін дає змогу засобами свого предмета здійснювати екологічну освіту і виховання учнів безпосередньо у процесі навчання. При цьому екологічна освіта повинна:

- спиратися на хімічні знання учнів, розкривати їх екологічну сутність, що дасть змогу учням у майбутньому усвідомлено брати участь в охороні довкілля;

- сприяти розумінню ролі хімічних факторів, які впливають на природу, в тому числі і на людину;

- давати змогу виробляти певну позицію, що зумовлює екологічно грамотну поведінку учня [1, с. 19].

Дослідження вчених-психологів стверджують, що екологічна освіта і виховання невіддільні, екологічна освіта сьогодні є прикладом здійснення психолого-педагогічного принципу єдності освіти й виховання, в результаті чого формується особистість школяра, його світогляд. У розв'язанні цих проблем пріоритет належить формам позакласної роботи, позаурочної та позашкільної екологічної освіти й виховання, оскільки позакласна діяльність має більше переваг порівняно з навчанням у класі, адже вона не обмежена академічними годинами. Водночас вона більшою мірою пов'язана з місцевими екологічними умовами, що мають життєво важливе значення для громади, членами якої є самі школярі [2, с. 29].

Завдяки своїм перевагам позакласна робота в галузі навколишнього середовища зацікавлює педагогічну громадськість,

тому що вона набагато повніше враховує знання й інтереси школярів, їхні пізнавальні й інтелектуальні можливості, дає змогу застосовувати здобуті знання, набуті уміння й навички у практичній діяльності з охорони навколишнього середовища. Важливо, що розширюються безпосередні контакти учнів з природою, і вони мають змогу побачити результати своєї роботи. Доцільно організоване, з погляду педагогічних вимог, спілкування школярів з природою, спостереження за наслідками природоперетворювальної діяльності людини і – головне – її оцінка та особиста участь у всебічній дослідницькій та природоохоронній роботі сприяють формуванню гуманістичних якостей особистості.

Екологічне виховання в позакласній роботі з хімії має широкі можливості, створюючи передумови для розвитку соціальної активності школярів, їхньої самостійності, усвідомлення природи як системи цінностей, розвиваючи здатність до моральних оцінок як індивідуального, так і суспільного ставлення до навколишнього середовища.

Питання екологічного виховання в нас найчастіше покладається на школу. Вважаємо, що вирішення питання екологічного виховання вимагає якісних змін у всіх ланках системи освіти і виховання молоді. І це перш за все стосується особистості майбутнього вчителя, адже від його загальної, в тім числі і екологічної культури, залежить виховання підростаючого покоління і його ставлення до природи.

Список використаних джерел

1. Буринська Н. Екологічна складова у змісті шкільної хімічної освіти / Н. Буринська // Біологія і хімія в школі. – 1998. – № 1. – С. 18–20.
2. Пустовіт Г. Європейський досвід неформальної екологічної освіти / Г. Пустовіт // Біологія і хімія в школі. – 2000. – № 2. – С. 28–31.
3. Микитюк М. О. Екологія людини: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О. М. Микитюк, О. З. Злотін, В. М. Бровій та ін. – Харків: Ранок. – 1998. – 208 с.
4. Щербина А. П. Екологічне виховання учнів на уроках хімії та в позакласній роботі / А. П. Щербина, В. М. Щербина // Наукові записки – 2012. – № 1. С. 119-122.